

Witold Maciejewski

Polonistyka w Szwecji : współpraca w zakresie kształcenia polonistów w Szwecji i skandynawistów w Polsce

Biuletyn Polonistyczny 23/4 (78), 164-169

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i D. Wasilewskiej "Mówimy po polsku. Lehrbuch der polnischen Sprache für Anfänger", którego zachodnioniemieckie wydanie wyszło nakładem firmy Hueber.

Dzięki warszawskiemu "Polonicum" regularnie dociera do Kilonii prasa polska, zarówno "Życie Warszawy", jak tygodniki: "Kultura", "Literatura", "Polityka", "Przekrój", oraz specjalistyczne miesięczniki: "Dialog", "Twórczość", "Poezja", "Miesięcznik Literacki", "Poradnik Językowy", "Język Polski".

Dr Alicja Nagórko-Kufel

POLONISTYKA W SZWECJI

Współpraca w zakresie kształcenia polonistów w Szwecji i skandynawistów w Polsce¹

Współpraca Polski i Szwecji w dziedzinie kształcenia polonistów i skandynawistów jest rezultatem ożywienia kontaktów między obydwojema krajami. Zainteresowanie Polską wzrasta w Szwecji w związku z ruchem turystycznym, imigracją do Szwecji, wydarzeniami politycznymi, wymianą handlową, przekładami literackimi, wizytami grup artystycznych i innymi formami kontaktu. Wzrasta liczba Szwedów znających zarówno język polski, jak samą Polskę. Obecnie polskiego uczy się około 400 Szwedów, z czego około 80 studiuje na uniwersytetach (w Göteborgu, Lund, Sztokholmie i Uppsali), pozostali - na kursach wieczorowych organizowanych poza uniwersytetami. Obecność w Szwecji sporej grupy imigrantów z

Polski oraz turystów sprawia, że niezbędne stało się kształcenie tłumaczy. W tym celu zorganizowano wyższy kurs dla tłumaczy przy Instytucie Sławistycznym w Sztokholmie. Poza tym w Uppsali i Sztokholmie istnieją studia doktorenskie, na które uczęszcza 9 osób.

x

W Polsce zainteresowanie Skandynawią, a szczególnie Szwecją, jest duże. W zakładach skandynawistycznych uniwersytetów w Gdańsku, Krakowie i Poznaniu studiuje obecnie język szwedzki około 120 osób. Porównując sposób kształcenia skandynawistów w Polsce i polonistów w Szwecji można zauważyć, że student szwedzki otrzymuje znacznie mniej pomocy od swego instytutu niż student polski. W Szwecji końcowy rezultat kształcenia zależy w znacznie większym stopniu od własnej pracy studenta niż w Polsce. Wszystkie instytuty sławistyki są zainteresowane rozbudową działu polonistycznego, m.in. dlatego, że zmniejsza się zainteresowanie językiem rosyjskim: rosyjski jest wprawdzie nadal głównym przedmiotem dydaktyki i prac badawczych, liczba studiujących ten język zmalała jednak w ostatnich latach, gdy tymczasem zainteresowanie polskim wzrosło. Sven Gustavsson, dyrektor Instytutu Sławistyki w Uppsali, określa potrzeby etatowe polonistyki jako bardzo duże; niezbędne są dwa etaty profesorskie (jeden w zakresie literatury i kultury oraz jeden w zakresie języka), a także kilka etatów lektorskich.

Można zatem stwierdzić, że w obecnej sytuacji ani instytuty sławistyki w Szwecji, ani zakłady skandynawistyki w Polsce nie zaspokajają wszystkich potrzeb w zakresie kształcenia. Brakuje środków materialnych i nauczycieli akademickich. Część Szwedów uczy się np. na kursach wieczorowych tylko dlatego, że nie istnieją studia wieczorowe na poziomie uniwersyteckim.

Częściowego przynajmniej rozwiązania wspomnianych wyżej problemów można poszukiwać w lepszej współpracy między obydwoma krajami. Współpraca ta przebiega obecnie w trzech płaszczyznach: 1. między polonistami z Polski i slawistami szwedzkimi; 2. między skandynawistami z obydwu krajów; 3. między polskimi skandynawistami i polonistami ze Szwecji.

Uwagi niniejsze dotyczą współpracy szwedzkich slawistów z Polską, która obejmuje: 1. wymianę lektorów; 2. wymianę studentów; 3. wymianę wykładowców; 4. wspólne sympozja i konferencje; 5. współpracę w zakresie kształcenia tłumaczy; 6. wymianę publikacji.

A oto bliższa charakterystyka wymienionych form współpracy i kilka propozycji zmian wspólnych badań naukowych².

Ad 1 (wymiana lektorów) . Obecnie pracuje w Polsce 11 lektorów szwedzkich i jeden lektor polski w Szwecji (jest nim dr J. Bralczyk), który obsługuje dwa ośrodki: Uppsalę i Sztokholm. Potrzeby etatowe instytutów w tych miastach: drugi lektor z Polski oraz dwa etaty dla wykładowców szwedzkich. Kandydaci na lektorów z Polski przed objęciem pracy w Szwecji powinni być dokładnie informowani o szwedzkim systemie studiów oraz o obowiązkach lektora. Instytuty slawistyki domagają się zwiększenia liczby proponowanych przez Polskę kandydatów do 5-6 osób. Propozycje ze strony polskiej powinny docierać na tyle wcześnie, aby umożliwić instytutom nawiązanie kontaktu z wybranymi lektorami jeszcze przed ich przybyciem do Szwecji.

Ad 2 (wymiana studentów). Około 20-25 szwedzkich studentów otrzymuje corocznie stypendia z Polski w okresie wakacyjnym; większość ich przyjeżdża do Warszawy na kursy organizowane przez "Polonicum". Istnieją też duże możliwości otrzymania stypendium na dłuższy okres. Dwukrotnie zorganizowano specjalne kursy letnie dla szwedzkich slawistów (w Gdańsku i w Poznaniu). Ta forma

wyduje się najbardziej stosowna, pod warunkiem, że strona polska otrzyma prawo wysyłania studentów do Szwecji na analogicznych warunkach. Organizacją kursów letnich dla polskich skandynawistów powinien się zająć Instytut Szwedzki w Sztokholmie lub szwedzkie instytuty skandynawistyczne.

Studenci szwedzcy przybywający do Polski na stypendia kilkumiesięczne powinni otrzymywać opiekunów naukowych (wynagradzanych przez Polskę).

Ad 3 (wymiana wykładowców). Ta forma współpracy jest nader istotna z uwagi m.in. na to, że umożliwia wymianę informacji o aktualnym stanie badań naukowych oraz ułatwia kontakty między instytucjami. Instytuty slawistyczne zapraszają wykładowców z Polski na krótszy pobyt (np. ostatnio przebywał w Sztokholmie doc. E. Balcerzan z Poznania). Wykładowcy przybywają również za pośrednictwem Instytutu Polskiego w Sztokholmie, jednakże polscy językoznawcy, którzy zawsze mogą liczyć na zainteresowanych odbiorców, są zapraszani zbyt rzadko (ostatnim w tej grupie wykładowcą był prof. M. Szymczak z Warszawy, trzy lata temu).

Ad 4 (wspólne sympozja i konferencje). Wiele polskich i szwedzkich instytucji naukowych blisko ze sobą współpracuje, urządzając wspólne konferencje, często o profilu humanistycznym. Przykładem może być tu współpraca między PAN i sztokholmską Akademią Literatury (Vitterhetsakademien) oraz między PAN i Szwedzkim Towarzystwem Slawistycznym. Wspólne konferencje tych instytucji organizowane są z reguły co dwa lata, a powstające w ich wyniku publikacje są bardzo przydatne zarówno dla nauczycieli akademickich, jak dla studentów. Dobrymi rezultatami pościć się może konferencja zorganizowana jesienią 1979 r. przez Instytut Polski, która umożliwiła spotkanie nauczycieli języka polskiego w Szwecji z przedstawicielami "Polonicum". Następne

spotkanie tego typu może się odbyć np. w Lund, gdzie istnieje wieloletnia tradycja studiów polonistycznych.

Ad 5 (współpraca w zakresie kształcenia tłumaczy). Instytuty w Gdańsku i Sztokholmie prowadzą paralelne kursy, wymieniają lektorów i pomoce naukowe. Kurs w Sztokholmie trwa obecnie trzeci semestr i zakończy się w czerwcu 1980 r. (studiuje tam 16 osób).

Ad 6 (wymiana publikacji). Wymiana ta odbywa się głównie za pośrednictwem Instytutu Szwedzkiego i "Polonicum". Istnieje potrzeba systematycznego przepływu informacji o nowościach wydawniczych związanych tematycznie z treścią zajęć uniwersyteckich. Może ona być zaspokajana za pomocą spisów nowości, wymienianych okresowo między zainteresowanymi instytucjami. Instytucje mogłyby same zamawiać wybrane pozycje. Opracowaniem takich spisów mogłyby się zajmować np. "Polonicum" i Instytut Szwedzki.

Dydaktyka na poziomie uniwersyteckim jest uzależniona od poziomu badań naukowych. Z tego m.in. powodu użyteczne byłoby rozpoczęcie wspólnych, polsko-szwedzkich badań, finansowanych przez obydwie strony. Prowadzone są już badania w zakresie powiązań kulturelnych, literackich i historycznych, podejmowane przez IBL PAN i sztokholmską Akademię Literatury. Brak natomiast zorganizowanej formy badań lingwistycznych. Dydaktyka w naszym przypadku obejmuje przede wszystkim naukę języka. Z tych powodów najbardziej uzasadnione wydaje się rozpoczęcie badań w zakresie gramatyki kontrastywnej języków polskiego i szwedzkiego. Cel takich badań byłby zarówno teoretyczny: opis systemu gramatycznego obydwu języków w kontraście, jak praktyczny: przygotowanie podręczników języka polskiego dla Szwedów i szwedzkiego dla Polaków. Istnieje już grupa badaczy (przede wszystkim w Ponce), którzy prowadzą badania kontrastywne. W Szwecji jest rów-

niez duże zainteresowanie tym przedmiotem, warunki sprzyjają zatem organizacji tego rodzaju badań.

¹ Polska wersja referatu wygłoszonego w kwietniu 1980 r. w Poznaniu, na konferencji lektorów języka szwedzkiego.

² Część przedstawionych niżej propozycji pochodzi od prof. Svena Gustavssona z Uppsali oraz doc. Larsa Kleberga z Instytutu Języków Słowiańskich i Bałtyckich Uniwersytetu Sztokholmskiego, z którymi autor konsultował się przed napisaniem niniejszych uwag.

Witold Maciejewski

POLONISTYKA NA WĘGRZECH

Polonistyka na Uniwersytecie im. Loranda Eötvösa w Budapeszcie

Narodziny polonistyki na uniwersytecie w Budapeszcie wiążą się z powstaniem tam w 1849 r. Katedry Słowianoznawstwa, w ramach której już w latach 70-ych i 80-ych ubiegłego wieku wprowadzony był kurs języka polskiego. Mimo tych długoletnich tradycji i dość żywych wzajemnych kontaktów, tak kulturalnych, jak naukowych, polonistyka jako odrębna dyscyplina uniwersytecka długo pozostawała na marginesie zainteresowań węgierskich slawistów.

Istotne zmiany nastąpiły dopiero po roku 1945, a podpisana w r. 1948 polsko-węgierska umowa kulturalna umożliwiła dalszy rozwój budapeszteńskiej polonistyki; obie strony zobowiązały się wówczas do powołania katedr odpowiednich filologii w Buda-